

CĂRȚI VECHI ROMÂNEȘTI DIN ȚARA HAȚEGULUI ÎN LUMINA CATALOGULUI LUI ȘTEFAN MOLDOVAN (1857)

(Prezentare bibliografică)

În anul 1858 apărea la Blaj cartea lui Timotei Cipariu, *Crestomația sau analecte literare*¹, lucrare de interes bibliologic național, în a cărei prefață autorul găsea de cuviință să exprime recunoștința față de „bărbații prea demni, cari întru acest obiect mai mult decît așteptam mă ajutorară cu nepregetătoarea lor bună voliență“, amintind dintre intelectualii de frunte din Transilvania, de la care a primit liste cu cărți românești vechi, pe Ștefan Moldovan din Lugoj, Macedon Pop din Năsăud, Ioan Negruțiu din Cluj și Ioan Dragomir, fostul profesor de la Seminarul din Blaj. Pe baza listelor, T. Cipariu a întocmit, în cadrul volumului prim al *Crestomației*, catalogul descriptiv al cărților vechi românești apărute în veacurile XVI—XVII², urmînd ca în volumul următor (care nu a mai apărut) să continue catalogarea titlurilor tipărite între 1701 și 1830. Faptul că din cuprinsul listelor a preluat doar o mică parte din materialul documentar (sec. XVI—XVII) l-a determinat în anul 1959 pe cercetătorul Liviu Patachi, cu prilejul cercetării Fondului documentar Cipariu³, să acorde o importanță deosebită *Listei de cărți vechi românești din Țara Hațegului* întocmită în 1857 de către Ștefan Moldovan⁴ pentru Timotei Cipariu și, deopotrivă, corespondenței lor, dezvăluind documentar, pe fondul raporturilor firești dintre profesor și fostul elev, etapele alcătuirii *Listei*. În esență, faptele s-au petrecut astfel: În noiembrie 1856, T. Cipariu i-a solicitat lui Șt. Moldovan o listă cu toate cărțile vechi păstrate în bisericile românești unite din vicariatul Hațegului. La sfîrșitul lunii februarie 1857 această *Listă* nu se afla încă întocmită. Șt. Moldovan răs-

¹ Timotei Cipariu, *Crestomația sau Analecte literare din cărțile mai vechi și nouă românești, tipărite și manuscrise, începînd de la secolul XVI pînă la al XIX-lea, cu notițe literare*, Blaj, 1858.

² *Ibidem*, p. XVIII—XXXVIII, și p. 1—256.

³ Păstrat la Biblioteca Academiei R. S. România, Filiala Cluj-Napoca, Secția Manuscrise — Acte și Corespondență. Mapa 15.

⁴ Ștefan Moldovan (1813—1900), originar din ținutul Turdei (Țicud), a studiat teologia la Blaj, un timp, a funcționat ca profesor la gimnaziu. Între 1852 și 1857 a fost vicar în Hațeg, mutîndu-se apoi la Lugoj, unde a rămas pînă la sfîrșitul vieții. A fost unul din bibliotecarii de seamă ai Transilvaniei veacului trecut, colecționar pasionat de documente istorice, cercetător al trecutului românilor, iar în timpul revoluției de la 1848—1849 viceprefect al Legiunii a XIII-a Gemina. Recent, în Zărand, a fost identificat de noi un document din Revoluție, cu semnătura sa, privind ordinul de apărare armată a Clujului de către revoluționarii români.

punzind că îndată ce își va „pune lucrurile vicariale în rînd“, îi va trimite ori un exemplar din Inventarul bisericilor ori un Extras din inventare. În sfîrșit, în a doua jumătate a lunii iunie 1857, T. Cipariu primea de la Șt. Moldovan, din Lugoj, Lista cărților românești extrasă din inventarele bisericilor. Astfel întocmită, Lista a fost folosită de T. Cipariu la scrierea primului volum al *Crestomației*, iar un veac mai tîrziu, în 1959, a fost cercetată și comentată de L. Patachi în cadrul a două articole. În primul rînd dintre ele autorul constată *statistic* (fără a releva titlurile tipăriturilor și localitățile deținătoare) într-un număr de 78 localități din Hațeg în jur de 745 cărți și manuscrise, a căror prezență este „urmărită după ținutul sau țara de unde provin și după curente religioase care le-au impus“. Reprezintă un studiu temeinic care, chiar dacă nu relevă titlurile cărților și localităților deținătoare, nu ne-nodoim că va fi de un real folos celui care va încerca pe viitor o valorificare exhaustivă a circulației cărții vechi românești în Țara Hațegului⁵. În al doilea articol, L. Patachi dezvăluie, cum vom vedea mai pe larg în a doua parte a lucrării noastre, contribuțiile la *Bibliografia românească veche* prilejuite de cercetarea *Listei*⁶. Este locul potrivit să precizăm că autorul și-a întemeiat cercetarea finalizată în cuprinsul articolelor citate, în mod exclusiv pe *conținutul rezumat al extrasului* lui Șt. Moldovan, conceput sub forma unui tabel cu șase rubrici: numărul curent, titlul cărții, locul unde s-a tipărit, anul editării, numele comunității bisericești unde se află cartea și observații („reflexiuni“), a cărui întocmire — L. Patachi recunoaște și afirmă acest fapt de la bun început — a fost condiționată de existența Inventarului bisericilor, care, după cum aflăm din scrisoarea trimisă lui T. Cipariu în 27 iunie 1857, a fost întocmit de Șt. Moldovan, la sfîrșitul cercetărilor de teren, în trei exemplare, păstrîndu-l în biblioteca proprie pînă la sfîrșitul vieții (1900), cînd a dispărut, în împrejurări necunoscute, Iacob Radu neavîndu-l la îndemînă în 1913, cu prilejul scrierii *Istoriei vicariatului Hațeg*⁷.

În această situație, descoperirea documentului de către neobositul preot bibliofil Ștefan Crișan din Lipova (jud. Arad), aflat ani în șir pe urmele cărților vechi din Țara Hațegului⁸, este de o importanță deosebită, oferind studiului nostru privilegiul cercetării originalului propriu-zis. Reprezintă un registru în folio, cu titlul: „*Inventariu seu Consemnarea Averilor tuturor Biseriilor G.R.C. din Vicariatul Hațegu în a. 1857 aflatore*“, alcătuit din 398 file inclusiv cele albe), scris în limba română

⁵ Liviu Patachi, *Cărți vechi religioase din Țara Hațegului de pe o listă din 1857*, în „*Mitropolia Ardealului*, IV, 1959, 7—8, p. 522—538.

⁶ *Idem*, *Cărți vechi românești în Țara Hațegului după o listă din anul 1857, în Studii și Cercetări de Bibliografie*, III, București, 1960, p. 284—287.

⁷ Iacob Radu, *Istoria vicariatului greco-catolic al Hațegului*, Lugoj, 1913.

⁸ Colecția o alcătuiesc un număr însemnat de icoane pe lemn și pe sticlă, xilografii, veșminte, argintărie și carte veche românească — valori culturale de interes patrimonial cultural național adunate de prin satele Țării Hațegului în decursul ultimului deceniu. Alături de documentul ce-l prezentăm, grație amabilității lui Ștefan Crișan, în cadrul colecției se mai păstrează cea-de-a doua copie a Inventarului. A treia copie se află în Arhiva Mitropoliei Banatului.

cu caractere latine. A fost întocmit de Șt. Moldovan pe baza inventarelor făcute anterior, în lunile martie—iunie 1857, pentru fiecare din cele 78 comunități în parte, catalogate de această dată alfabetic, și uniform, fiecare inventar conținând două părți; prima (I) tratînd „Fondulu Parochialu din Iontru și din afara“, iar cealaltă (II) „Beserica cu Averea ei“, în ordine: 1. „Vestminte“, 2. „Vase și Odoare“ și 3. „Carti“.⁹

Studiul de față valorifică din cadrul documentului problema ultimă, adică Catalogul cărților românești, în întregime inedit, dînd astfel, pe baza unei cercetări atente, lista propriu-zisă a titlurilor, identificate conform *Bibliografiei românești vechi*, transcrise în ordine cronologică, indicînd la fiecare carte în parte, numărul exemplarelor și localitățile în care a fost înregistrată, deschizînd astfel procesul reconstituirii fondului înregistrat de Șt. Moldovan, Catalogul reprezentînd desigur la data întocmirii, un document unic în felul lui în țara noastră, de un real folos pentru studiul circulației cărții vechi românești în străvechea autohtonie a Țării Hațegului. Pe baza listei, în a doua parte a studiului, discutăm contribuțiile la *Bibliografia românească veche*.

CĂRȚILE ROMÂNEȘTI DIN ȚARA HAȚEGULUI TRANSCRISE DUPĂ
CATALOGUL LUI ȘTEFAN MOLDOVAN (1857) ÎN ORDINE
CRONOLOGICĂ¹⁰

A. Titluri identificate

Nr. crt.	Cartea	Nr. de exemplare	Localitatea
1	2	3	4
1	Coresi, <i>Evanghelie cu învățătură</i>. Brașov, 1581.	1	Păclișa
2	<i>Pravila</i> . Govora, 1640.	1	Bonțiorul de Jos
3	<i>Evanghelie cu învățătură</i>. Bălgrad (Alba Iulia), 1641.	1	Subcețate
4	Varlaam, <i>Carte românească de învățătură</i> , Iași, 1643.	4	Vulcan, Păclișa, Cereca, Toțești
5	<i>Evanghelie învățătoare</i> . Mănăstirea Dealu, 1644.	1	Poroși Pescera
6	<i>Noul Testament</i> . Bălgrad (Alba Iulia), 1648.	15	Băiești, Densuș, Hobîța-Grădiște, Livezi, Ostrovel, Păclișa, Poroși-Pescera, Pesceana Mare, Pui, Rîu Alb, Silvașul de Jos, Măn. Prislop, Tuștea, Uric, Hațeg.

⁹ Fiecare inventar al celor peste 78 de localități a fost întărit cu ștampila vicariatului Lugoj, a bisericii și comunităților respective, la rîndul lor documente sigilografice de o deosebită valoare pentru trecutul istoric al localităților respective.

¹⁰ Denumirile localităților din Hațeg le transcriem în forma în care apar înscrise în Catalog.

Tabel (continuare)

1	2	3	4
7	<i>Psaltire. Bălgrad (Alba Iulia), 1651.</i>	6	Băiești, Hațeg, Ostrovul Mare-Mic, Silvașul de Jos, Prislop, Totești
8	<i>Indreptarea legii. Țirgoviște, 1652.</i>	1	Tuștea
9	<i>Sicriul de aur. Sas-Sebeș, 1683.</i>	8	Băiești, Poroși-Pescera, Pesceana Mare, Pui, Silvașul de Jos, Tuștea, Vaidei, Valea Lupului.
10	<i>Cărare pe scurt. Bălgrad, 1685.</i>	1	Fărcădinul de Jos
11	<i>Ceasloveț. Bălgrad, 1685.</i>	1	Pesceana Mare
12	<i>Rinduiala diaconstvelor. Bălgrad, 1687.</i>	1	Coroeni
13	<i>Biblia. București, 1688</i>	1	Riu Alb
14	<i>Molitvenic. Bălgrad, 1689.</i>	3	Pesceana Mare, Silvașul de Jos, Hațeg.
15	<i>Chiriadodromion. Bălgrad, 1699.</i>	15	Bonțiarul de Jos, Ciula Mare, Clopotiva, Densuș, Galați, Grădiște, Hațeg, Livezi, Pui, Riu Bărbat, Sălașul de Sus, Măn. Prislop, Tuștea, Valea Lupului, Zăicani.
16	<i>Invățăture creștinești. Snagov, 1700</i>	1	Fărcădinul de Jos
17	<i>Psaltire sîrbească. Buzău, 1702</i>	1	Tuștea
18	<i>Psaltire, 1703</i>	1	Hațeg
19	<i>Apostol. Buzău, 1704</i>	1	Hațeg
20	<i>Molitvenic. Rîmnic, 1706</i>		Livezi, Ostrovel, Rîu de Mori-Suseni.
21	<i>Octoih (Țirgoviște), 1712</i>	3	Poieni, Riu Alb, Uric
22	<i>Liturghii. Țirgoviște, 1713</i>	6	Hățegel, Riu Bărbat, Sereca, Silvașul de Jos, Măn. Prislop, Uriceni-Hubiceni.
23	<i>Molitvenic. Țirgoviște, 1713</i>	4	Balomir, Sălașul de Sus, Silvașul de Jos, Măn. Prislop
24	<i>Octoih. București, 1720.</i>	1	Sântă Măria Orlea
25	<i>Evangelhie. București, 1723</i>	1	Sibișel-Ohaba Sibișel
26	<i>Catavasier. București, 1724</i>	1	Riu Bărbat
27	<i>Catehism. Sîmbăta Mare, 1726</i>	1	Valea Lupului
28	<i>Triod. București, 1726</i>	2	Riu Bărbat, Totești
29	<i>Liturghie, București, 1728</i>	6	Fărcădinul de Jos, Grădiște, Hobîța-Grădiște (2), Matiești, Păclișa
30	<i>Liturghie. București, 1729</i>	2	Poroși-Pescera, Riu de Mori-Suseni

1	2	3	4
31	<i>Molitvenic. Rîmnic, 1730</i>	1	Ostrovul Mare-Mic
32	<i>Octoih. București, 1730</i>	3	Păclișa, Sălașul de Jos, Sălașul de Sus
33	<i>Octoih. București, 1731</i>	1	Pesceana Mare
34	<i>Triod, Rîmnic, 1731</i>	1	Hațeg
35	<i>Chiriadodromion. București, 1732</i>	7	Baru Mic, Bucova, Hobîța-Grădiște, Ostrovel, Petros, Silvașul de Jos, Valea Diljii
36	<i>Liturghie. Rîmnic, 1733</i>	3	Sălașul de Sus, Sântă Mărie Orlea, Subcetate
37	<i>Psaltire. Rîmnic, 1736</i>	1	Pesceana Mare
38	<i>Liturghie. București, 1741.</i>	1	Pesceana Mare
39	<i>Molitvenic. București, 1741</i>	1	Sântă Mărie Orlea
40	<i>Cazaniile lui Ilie Miniât. București, 1742</i>	2	Silvașul de Jos, Măn. Prislop
41	<i>Evangelhie. București, 1742</i>	1	Rîu Bărbat
42	<i>Octoih. Rîmnic, 1742.</i>	4	Fărcădinul de Jos, Matiești, Poieni, Rîu Bărbat
43	<i>Ceaslov. Rîmnic, 1742—1743</i>	1	Baru Mare
44	<i>Penticostar. București, 1743</i>	2	Clopotiva, Pescaana Mare
45	<i>Ceaslov. Rîmnic, 1745</i>	2	Ostrovel, Măn. Prislop
46	<i>Evangelhie. Rîmnic, 1746</i>	2	Vulcan, Silvașul de Jos
47	<i>Octoih. București, 1746</i>	1	Baru Mic
48	<i>Catavasier. Rîmnic, 1747</i>	1	Măn. Prislop
49	<i>Liturghie. Rîmnic, 1747</i>	1	Coroeni
50	<i>Molitvenic. Rîmnic, 1747</i>	1	Hobîța-Grădiște
51	<i>Cazanii. Rîmnic, 1748</i>	3	Baru Mare, Iscroni, Matiești
52	<i>Preoția. Rîmnic, 1749</i>	1	Uricani-Hubiceni
53	<i>Catavasier. Blaj, 1750</i>	1	Tuștea
54	<i>Ceaslov. Iași, 1750</i>	1	Măn. Prislop
55	<i>Evangelhie. București, 1750</i>	1	Subcetate
56	<i>Ceaslov. Blaj, 1751</i>	1	Rîu Alb
57	<i>Catehism mare. Blaj, 1753</i>	1	Valea Lupului
58	<i>Strastnic. Blaj, 1753</i>	9	Băiești, Clopotiva, Fărcădinul de Sus, Hobîța-Grădiște, Liwezi, Ostrovel, Păclișa, Păucinești, Pui
59	<i>Gramatică slavonească. Rîmnic, 1755</i>	1	Măn. Prislop
60	<i>Liturghie. Blaj, 1756</i>	11	Baru Mic, Băiești, Bonțiorul de Jos, Clopotiva, Ostrovul Mare-Mic, Rîu Alb, Sibișel-Ohaba Sibișel, Silvașul de Jos, Silvașul de Sus, Măn. Prislop, Vaidei.
61	<i>Molitvenic. Blaj, 1757</i>	2	Sereca, Silvașul de Sus
62	<i>Molitvenic. Rîmnic, 1758</i>	1	Vaidei

Tabel (continuare)

1	2	3	4
63	<i>Evangelhie. București, 1760</i>	1	Baru Mic
64	<i>Octoih. Blaj, 1760</i>	6	Balomir, Coroeni, Hobîța-Grădiște, Ostrovul Mare-Mic, Poroș-Pescera, Rîu de Mori — Suseni.
65	<i>Catavasier. Blaj, 1762</i>	1	Ostrovul Mare-Mic
66	<i>Acatist. Blaj, 1763</i>	1	Pesceana Mare
67	<i>Psaltire. Blaj, 1764.</i>	4	Baru Mare, Băiești, Clopotiva, Pescaana Mare
68	<i>Evangelhie. Blaj, 1765</i>	9	Clopotiva, Hobîța-Grădiște, Livezi, Păucinești, Ponor, Răchitova, Silvașul de Sus, Măn. Prislop, Tuștea
69	<i>Indreptarea păcătoșului. Timișoara (Iași), 1765</i>	1	Pesceana Mare
70	<i>Antologhion. Rîmnic, 1766</i>	3	Vulcan, Hațeg, Măn. Prislop
71	<i>Antologhion. București, 1766</i>	1	Petros
72	<i>Ceaslov. Blaj, 1766</i>	1	Poroși Pescera
73			Păucinești
74	<i>Apostol. Blaj, 1767</i>	3	Silvașul de Jos, Silvașul de Sus, Măn. Prislop
75	<i>Ceaslov. Rîmnic, 1767</i>	1	Uric
76	<i>Liturghie. Rîmnic, 1767</i>	2	Tuștea, Silvașul de Sus
77	<i>Molitvenic. Rîmnic, 1768.</i>	1	Bonțiorul de Jos
78	<i>Penticostar. București, 1768.</i>	8	Bonțiorul de Jos, Bucova, Fărcădinul de Jos, Pui, Rîu Bărbat, Silvașul de Jos, Silvașul de Sus, Măn. Prislop
79	<i>Catavasier. Blaj, 1769.</i>	7	Baru Mic, Cîrnești, Crăguș, Hobîța — Grădiște, Pescaana Mare, Rîu Bărbat, Silvașul de Sus
80	<i>Octoih. Blaj, 1770.</i>	8	Clopotiva, Livezi, Sereca, Silvașul de Jos, Silvașul de Sus, Măn. Prislop, Tuștea, Valea Diljii
81	<i>Triod. Blaj, 1771.</i>	10	Băiești, Bonțiorul de Jos, Cîrnești, Livadia, Mirlesă, Păcliaș, Pui, Silvașul de Jos, Silvașul de Sus, Măn. Prislop
82	<i>Triod și Strășnic. Blaj, 1771.</i>	1	Măn. Prislop
83	<i>Ceaslov. Blaj, 1773.</i>	2	Balomir, Fărcădinul de Jos
84	<i>Psaltire. Blaj, 1773.</i>	1	Ponor

Tabel (continuare)

1	2	3	4
85	<i>Strașnic</i> . Blaj, 1773.	20	Baru Mare, Băița, Bonțiorul de Sus, Bucova, Cîrnești, Coroeni, Vulcan—Crividia, Fărcădinul de Jos, Grădiște, Livadia, Matiești, Ostrovul Mare-Mic, Poroi—Pescera, Petros, Rîu Alb, Sălașul de Jos, Sereca, Silvașul de Sus, Tuștea, Valea Diljii
86	<i>Acatist</i> . Blaj, 1774	1	Măn. Prislop
87	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1774.	1	Clopotiva
88	<i>Evanghelie</i> . București, 1775	1	Coroeni
89	<i>Liturghie</i> . Blaj, 1775.	15	Baru Mare, Ciula Mare, Ciula Mică, Coroiesti, Coroeni , Galați , Iscroni, Livezi, Păucinești, Petros, Ponor, Pui , Scei-Smelti , Totești, Valea Lupului
90	Macarie Egipteanul, <i>Omilii</i> , București, 1775	1	Balomir
91	<i>Evanghelie</i> . Blaj, 1776.	21	Baru Mare, Bonțiorul de Jos, Bucova, Cîrnești, Coroeni, Densuș, Grădiște, Hațeg, Iscroni, Livadia, Lunca Cernii de Jos — Lunca Cernii de Sus — Mesteacăn, Ostrovul Mare—Ostrovul Mic, Poroi—Pescera, Pesceana Mare, Pescenița, Sălașul de Jos, Sălașul de Sus, Scei-Smelt, Sereca, Totești, Valea Lupului
92	<i>Octoih</i> . Rîmnic, 1776.	1	Bonțiorul de Sus
93	<i>Antologhion</i> . București, 1777	1	Băiești
94	<i>Catavasier</i> . Blaj, 1777.	8	Băiești, Cîrnești, Fărcădinul de Sus, Galați, Grădiște, Hațeg, Poroi—Pescera, Sălașul de Jos
95	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1778.	1	Grădiște
96	<i>Catavasier</i> . Blaj, 1779.	1	Sereca
97	<i>Minei</i> . Rîmnic, 1779.	1	Silvașul de Sus
98	<i>Cazanii</i> . Rîmnic, 1781	6	Lunca Cernii de Jos — Lunca Cernii de Sus, — Mesteacăn, Mirlesa, Pesceana Mare, Rîu Alb, Sălașul de Jos, Uricani — Hubiceni
99	<i>Minologhion</i> . Blaj, 1781	9	Bonțiorul de Jos, Bucova, Livadia, Pui, Sălașul de Jos, Sălașul de Sus, Măn. Prislop, Tuștea
100	<i>Penticostar</i> . București, 1782	1	Sălașul de Jos

Tabel (continuare)

1	2	3	4
101	Gheorghe Șincai, <i>Prima principia latinae grammatices</i> . Blaj, 1783	1	Hațeg
102	<i>Octoih</i> . Blaj, 1783	7	Baru Mare, Bărbătenii de Jos, Băița, Bucova, Ciula Mică. Hațeg,
103	<i>Catavasier</i> . Rîmnic, 1784	2	Livadia, Ostrovel
104	<i>Evanghelie</i> . Rîmnic, 1784	4	Crăguș, Matiești, Rîu Alb, Vaidel
105	<i>Molitvenic</i> . Blaj, 1784	15	Ciula Mare, Coroești, Crăguș, Vulcan, Fărcădinul de Jos, Hațeg, Livadia, Livezi, Matiești, Păucinești, Pesceana Mare, Pescenița, Pui, Rîu Bărbat, Vălioara
106	<i>Psaltire</i> . Rîmnic, 1784	1	Ciula Mare
107	Samuil Micu, <i>Propovedanie la îngropăciunea oamenilor morți</i> . Blaj, 1784	16	Baru Mare, Bonțiorul de Sus, Grădiște, Hațeg, Livadia, Livezi, Porosi-Pescera, Păucinești, Petros, Pui, Rîu Bărbat, Sereca, Silvașul de Jos, Subcetate, Tuștea, Valea Lupului
108	<i>Antologhion</i> . Rîmnic, 1786	1	Uricani — Hubiceni
109	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1786	2	Baru Mare, Silvașul de Jos
110	<i>Psaltire</i> . Blaj, 1786	2	Baru Mare, Silvașul de Jos
111	<i>Psaltire</i> . Rîmnic, 1787	1	Hațeg
112	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1788	1	Livadia de Cîmp
113	<i>Catihisis mic</i> . Sibiu, 1789	1	Silvașul de Jos
114	<i>Ceaslov</i> . Sibiu, 1791	1	Livezi
115	<i>Cazanii</i> . Rîmnic, 1792	1	Ostrovul Mare — Ostrovul Mic
116	<i>Octoih</i> . Blaj, 1792	22	Brazova, Cîmpul lui Neag, Coroești, Crivadia, Fărcădinul de Sus, Galați, Hățâgel, Hobita, Iscroni, Livadia, Lunca Cernii de Jos — Lunca Cernii de Sus — Mesteacăn, Mirlesă, Ostrovel, Petros, Pui, Răchitova, Rîu Alb, Scei-Smelți, Măn. Prislop, Totești, Valea Lupului, Zăicani
117	<i>Psaltire</i> . Rîmnic, 1792	1	Uricani—Hubiceni
118	<i>Adunarea cazaniilor</i> , Viena, 1793	1	Băiești
119	<i>Catavasier</i> . Blaj, 1793	20	Baru Mare, Bucova, Coroești, Coroeni, Crivadia, Vulcan, Hățâgel, Hobita, Iscroni, Livezi,

Tabel (continuare)

1	2	3	4
			Lupeni, Mirlesă, Păclișă, Păucinești, Ponor, Pui, Râu Alb, Sălașul de Sus, Uric
120	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1793	8	Bucova, Ciula Mare, Vulcan, Iscroni, Livezi, Răchitova, Râu Bărbat, Vaidei
121	<i>Evanghelie</i> . Rîmnic, 1794	3	
122	<i>Biblia</i> . Blaj, 1795	7	Hațeg, Păucinești, Pesceana Mare, Sereca, Silvașul de Jos, Valea Diljii, Valea Lupului
123	Samuil Micu, <i>Teologia morală</i> . Blaj, 1796	1	
124	Ioan Molnar Piuaru, <i>Retorica</i> . 1799	1	Hațeg
125	<i>Psaltire</i> . Sibiu, 1799	1	Hobița — Grădiște
126	<i>Strasnic</i> . Blaj, 1800	2	Mirlesă, Zăicani
127	<i>Triod</i> . Blaj, 1800	5	Baru Mare, Vulcan, Păucinești, Sereca, Tuștea
128	<i>Octoih</i> . Blaj, 1801	1	Ciula Mare
129	<i>Psaltire</i> . Sibiu, 1801.	1	Grădiște
130	<i>Apostol</i> . Blaj, 1802	11	Bonțiorul de Jos, Coroești, Coroeni, Fărcădinul de Jos, Galați, Grădiște, Matiești, Pui, Râu Bărbat, Sălașul de Sus, Valea Lupului
131	<i>Catavasier</i> . Sibiu, 1803	1	Hățăgel
132	<i>Strașnic</i> . Blaj, 1804	7	Cîmpul lui Neag, Ciula Mare, Coroieni, Galați, Hățăgel, Iscroni, Râu Bărbat
133	<i>Teologia dogmatică</i> . I—III, Blaj, 1804	3	Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Valea Lupului, Hațeg
134	Vasile Aaron, <i>Patimile și moartea a Domnului</i> . Brașov, 1805	1	Pesceana Mare
135	Ioan Bob, <i>Carte de învățăture creștinești</i> . Blaj, 1805	21	Balomir, Bonțiorul de Jos, Ciula Mare, Coroești, Coroieni, Densuș, Galați, Hățăgel, Hobița — Grădiște, Livadia, Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Ponor, Râu Bărbat, Râu de Mori—Suseni, Sintă Marie Orlea, Sereca, Silvașul de Jos, Totești, Tuștea, Valea Lupului, Hațeg
136	<i>Psaltire</i> . Sibiu, 1805	1	Sălașul de Sus
137	<i>Penticostar</i> . Sibiu, 1805	3	Livadia, Totești, Uricani—Huibeni

Tabel (continuare)

1	2	3	4
138	<i>Evanghelie. Sibiu, 1806</i>	7	Cîmpul lui Neag, Ciula Mare, Fărcădinul de Jos, Hățăgel, Ostrovel, Păclișa, Zăicani
139	<i>Acatist. Sibiu, 1807</i>	1	Silvașul de Jos
140	<i>Ceaslov. Sibiu, 1807</i>	1	Zăicani
141	<i>Liturghii. Blaj, 1807</i>	27	Băița, Bonțiorul de Jos, Bonțiorul de Sus, Brazova, Bucova, Cîmpul lui Neag, Cîrnești, Clopotiva, Crăguș, Crivadia, Densus, Fărcădinul de Sus, Grădiște, Hațeg, Hobița, Livadia, Lunca Cernii de Sus — Lunca Cernii de Jos — Mesteacăn, Japeni, Mirlesa, Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Poieni, Răchitova, Sălașul de Jos, Uric, Valea Diljii, Vălioara, Zăicani
142	<i>Ceaslov. Blaj, 1808</i>	9	Bonțiorul de Sus, Brazova, Galați, Hobița, Hobița — Grădiște, Mirlesa, Păucinești, Petros, Silvașul de Jos
143	<i>Octoih mic. Sibiu, 1808</i>	3	Bonțiorul de Sus, Totești (2)
144	<i>Ceaslov. Blaj, 1809</i>	2	Sălașul de Jos, Uricani—Hubiceni
145	<i>Penticostar. Blaj, 1808</i>	16	Baru Mic, Băiești, Bonțiorul de Sus, Densus, Grădiște, Hațeg, Hobița—Grădiște, Livezi, Lunca Cernii de Sus — Lunca Cernii de Jos — Mesteacăn, Mirlesa, Ostrovel, Păucinești, Ponor, Tuștea, Valea Lupului, Zăicani
146	<i>Petru Maior, Didahii, adecă învățături pentru creșterea fiilor. Buda, 1809</i>	2	Bonțiorul de Jos, Ciula Mare
147	<i>Petru Maior, Propovedanii la îngrupăciunea oamenilor morți. Buda, 1809</i>	15	Galați, Hățăgel, Matiești, Mirlesa, Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Păucinești, Pesceana Mare, Petros, Rîu de Mori — Suseni, Sălașul de Jos, Sereca, Silvașul de Jos, Totești, Valea Lupului, Zăicani
148	<i>Molitvenic. Blaj, 1809</i>	1	Petros
149	<i>Psaltire. Blaj, 1809</i>	3	Bonțiorul de Jos, Brazova, Mirlesa

Tabel (continuare)

1	2	3	4
150	<i>Teologie pastorală</i> . Blaj, 1809	3	Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Pesceana Mare, Hațeg
151	Petru Maior, <i>Predici</i> . Buda, 1810	7	Fărcădinul de Sus, Hătăgel, Hațeg, Păucinești, Scei-Smelti, Sibîșel—Ohaba Sibîșel, Silvașul de Jos
152	<i>Molitvenic</i> . Brașov, 1811	1	Ostrovul Mare — Ostrovul Mic
153	<i>Psaltire</i> . Sibiu, 1811	1	Crivadia
154	<i>Triod</i> . Blaj, 1813	18	Baru Mic, Băița, Bonțiorul de Jos, Bucova, Coroiști, Grădiște, Hătăgel, Hobîța—Grădiște, Livezi, Lupeni, Ostrovul, Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Pesceana Mare, Ponor, Rîu de Mori — Suseni, Uricani — Hubiceni, Vălioara, Zăicani
155	<i>Apostol</i> . Blaj, 1814	29	Baru Mare, Baru Mic, Băiești, Bonțiorul de Sus, Brazova, Bucova, Cîrnești, Clopotiva, Densus, Hătăgel, Livadia, Livezi, Lupeni, Mirlesa, Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Păucinești, Petros, Poieni, Ponor, Rîu Alb, Rîu de Mori — Suseni, Sălașul de Jos, Scei — Smelti, Sereca, Subcetate, Totești, Uricani—Hubiceni, Vălioara, Zăicani
156	<i>Geografia românească</i> . Buda, 1814—15	1	Hațeg
157	<i>Molitvenic</i> . Blaj, 1815	16	Baru Mic, Brazova, Cîmpul lui Neag, Ciula Mică, Cîrnești, Galați, Grădiște, Lupeni, Mirlesa, Ponor (2), Răchitova, Sălașul de Jos, Sereca, Totești, Valea Diljii
158	<i>Floarea adevărului</i> . ed. II-a, Blaj, 1816	3	Hațeg
159	<i>Catavasier</i> . Sibiu, 1817	2	Petros, Sîntă Mărie Orlea
160	<i>Evangelie</i> . Blaj, 1817	17	Băiești, Băița, Balomir, Bonțiorul de Sus, Brazova, Ciula Miseni, Uricani—Rubiceni, Uric, Poieni, Pui, Rîu de Mori—Sucă, Crivadia, Hobîța, Lupeni, Valea Diljii, Vălioara
161	<i>Strasnic</i> . Blaj, 1817	11	Baru Mic, Balomir, Bonțiorul de Jos, Brazova, Crăguș, Lupeni, Poieni, Ponor, Rîu de Mori — Suseni, Sălașul de Jos, Vălioara

Tabel (continuare)

1	2	3	4
162	<i>Ceaslov. Sibiu, 1819</i>	1	Crivadia
163	<i>Catavasier. Blaj, 1824</i>	2	Poieni, Scei — Smelți
164	<i>Catavasier. România, 1725</i>	1	Matiești
165	<i>Octoih. Blaj, 1825</i>	9	Bonțiorul de Jos, Cîrnești, Crăguș, Lupeni, Pescenița, Ponor, Sibișel-Ohaba Sibișel, Subcetate, Uricani—Hubiceni
166	<i>Psaltire. Sibiu, 1825</i>	1	Balomir
167	<i>Octoih mic. Sibiu, 1826</i>	1	Bonțiorul de Jos
168	<i>Psaltire. Sibiu, 1827</i>	1	Poroși-Pescera
169	<i>Ceaslov. Sibiu, 1831</i>	1	Matiești
170	<i>Ceaslov. Sibiu, 1833</i>	1	Hațeg
171	<i>Octoih mic. Sibiu, 1833</i>	2	Balomir, Hațeg
172	<i>Cazanie. Buzău, 1834</i>	2	Coroiești, Livadia
173	<i>Liturghie. Sibiu, 1835</i>	2	Bărbătenii de Jos, Pesceana Mare
174	<i>Minei. Blaj, 1835</i>	1	Subcetate
175	<i>Orologhion. Blaj, 1835</i>	1	Vălioara
176	<i>Antologhion. Blaj, 1838</i>	2	Bonțiorul de Sus, Ponor
177	<i>Minei. Blaj, 1838</i>	16	Baru Mic, Clopotiva, Coroiești, Crăguș, Densuș, Grădiște, Hățăgel, Hobița—Grădiște, Iscroni, Ostrovel, Păucinești, Pesceana, Mare, Rîu Alb, Rîu de Mori—Suseni, Valea Lupului, Zăicani
178	<i>Octoih mic. Sibiu, 1839</i>	1	Valea Diljii
179	<i>Psaltire. Sibiu, 1841</i>	1	Zăicani
180	<i>Catavasier. Sibiu, 1842</i>	1	Bărbătenii de Jos
181	<i>Octoih mic. Sibiu, 1842</i>	2	Clopotiva, Hobița — Grădiște
182	<i>Propovedanii. Sibiu, 1842</i>	11	Bonțiorul de Jos, Brazova, Cîrnești, Clopotiva, Fărcădinul de Sus, Hobița — Grădiște, Poieni, Ponor, Răchitova, Rîu Alb, Sibișel — Ohaba Sibișel
183	<i>Ceaslov. Sibiu, cca 1845</i>	1	Lupeni
184	<i>Bucoavnă. Sibiu, 1847</i>	1	Zăicani
185	<i>S. Pop, Cuvîntări bisericești. Pesta, 1847</i>	5	Hațeg, Păucinești, Rîu de Mori — Suseni, Silvașul de Jos, Subcetate
186	<i>Molitvenic. Sibiu, 1849</i>	1	Zăicani

Tabel (continuare)

1	2	3	4
187	<i>Octoih mic</i> . Sibiu, 1849	3	Silvașul de Jos, Tuștea, Zăicani
188	<i>Cazanie</i> . Sibiu, 1850	3	Bonțiorul de Jos, Lupeni, Rîu de Mori — Suseni
189	<i>Legendariu românesc</i> . Viena, 1852	5	Hațeg
190	Vasile Rațiu, <i>Istorie Bisericească</i> , 1854	3	Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Păucinești, Tuștea
191	Timotei Cipariu, <i>Istoria biblică</i> . Blaj, 1855	7	Bonțiorul de Sus, Bonțiorul de Jos, Coroeni, Ostrovul Mare — Ostrovul Mic, Rîu Alb, Rîu Bărbat, Tuștea

B. Tipărituri neidentificate, incomplete

1	2	3	4
1	„Acatist, incomplet“	1	Pesceana Mare
2	„Bucoavnă, pentru orînduiala bisericii, tip. la Sibiu“	1	Pui
3	„Cazanie vechea în care se afla mai multe Evanghelii pe Dile însemnate, neexplicate“.	1	Păclișa
4	„Cazanie cu slova mare, fără sfîrșit“	1	Vălioara
5	„Cazanie cu slova mare, fără început“	1	Răchitova
6	„Cazanie, fără foaia de titlu, întreagă, în 2“	1	Fărcădinul de Jos
7	<i>Cazanie</i>	1	Brazova
8	<i>Catavasier</i> , în Romania	1	Subcetate
9	<i>Catavasier</i>	1	Brazova
10	„Cărticică în care se cuprinde rînduiala utreniei, liturghiei, și vecherniei, pe scurt, în 50 f., în 12 tip. în Blaj, sub M. Tereza, incompletă“	1	Rîu Bărbat
11	<i>Ceaslov</i> , Blaj, rupt	2	Hațeg, Ostrovul Mare — Ostrovul Mic
12	„ <i>Ceaslov</i> sîrbesc cu <i>Catavasier</i> grecesc și cu instrucțiunea și numele sf. românesc“	1	Fărcădinul de Jos

Tabel (continuare)

1	2	3	4
13	„Cęasloveț, cu margini negre, incomplet, 12"	1	Scei — Smelți
14	„Cęaslov vechi, incomplet, în 8"	1	Totești
15	„Cęaslov nelegat, incomplet, tipar negru"	1	Clopotiva
16	„Cęaslov, din Rom."	1	Matiești,
17	„Cęaslov, incompl."	4	Hățeg, Pesceana Mare, Sălașul de Sus, Valea Diljii
18	„Evanghelie. Buzău, sub Alex. D. Ghica voievod"	1	Bărbătenii de Jos (exemplarul nu-i exclus să reprezinte cartea cu acest titlu imprimată în 1837)
19	„Evanghelie, Sibiu, incompl." z	1	Fărcădinul de Sus
20	„Floarea adevărului"	1	Fărcădinul de Jos
21	„Fragmentu: Cazanle la oameni morți cu fața începătoare 200 cu începutul" scrie sfântulu și Imperatului prorocu David în 88 de Psalmi Șt. 49 de cînd s.c.l. Și apoi începe „pravoslavnicilor Creștini" s.c.l. — Apoi urmează alte Cuventari: 1) Pentru Dragoste, Fragmentu, eară celelalte ce urmează suntu întregi și anume, 3) Pentru iubirea de Argint, 4) Pentru Milostenia, 5) Pentru Muravizie (?), 6) Pentru Pocania, 7) Pentru Ispovedania, 8) Pentru Oceanasie, 9) La închinarea crucii, 10) La Moartea omului se nu se plângă Creștini pe cei morți, din aceea numai o fôie este cu Pag. 40 și aistea tote sunt legate într-un Tom, în 4, mic"	1	Coroeni
22	„Liturghier, în Rom., cump. în 1739	1	Sălașul de Sus
23	„Liturghii, în Rom., pe la 1750"	1	Clopotiva
24	„Liturghii, Rîmnic, incompl."	1	Lunca Cernii de Sus — Lunca Cernii de Jos — Mesteacăn
25	„Liturghie, în Rom."	3	Densuș, Ostrovel, Vulcan
26	„Molitvenic, Blaj, incompl."	2	Lunca Cernii de Sus și Jos — Mesteacăn
27	„Molitvenic, în Rom., incompl."	1	Poroși — Pescera, Rîu alb
28	„Molitvenic, incompl."	2	Ostrovel, Silvașul de Sus
29	„Molitvenic"	2	Băiești, Bonțiorul de Jos

Tabel (continuare)

1	2	3	4
30	„Mormintul lui Hs.“	1	Măn. Prislop
31	„Octoih, Blaj, in 8“	1	Băiești
32	„Octoih, Blaj, incompl.“	1	Vulcan
33	„Octoih, incompl.“	2	Păucinești, Vălioara
34	„Psaltire, Blaj, incompl.“	2	Galați, Petros
35	„Psaltire, incompl.“	2	Coroiești, Silvașul de Sus
36	Psaltire, pierdută	1	Sălașul de Jos
37	„Pedagogie nemțească și rom., partea 2-a“	1	Hațeg
38	„Praznicar (pe care nu l-am vă- zut, fiind împrumutat la Fărcădi- nul de Jos)“	1	Crăguș
39	„Strașnic“	2	Pesceana Mare, Silvașul de Jos
40	„Tratat despre Taica pocaianiei, fără început, Blaj“	1	Sălașul de Jos
	„Triod, Blaj, incompl.“	2	Clopotiva, Sălașul de Jos

41— în localitatea Merișor sînt înregistrate, fără alte amănunte, în cîte un exem-
 57 plar, următoarele 10 cărți: *Evanghelie*, *Liturghie*, *Apostol*, *Cazanie*, *Psaltire*,
Strasnic, *Octoih*, *Ceaslov*, *Catavasier*, *Molitvenic*, iar în localitatea Valea Lu-
 pului Șt. Moldovan semnalează, în proprietatea preotului local, de asemeni
 fără alte date, încă 6 cărți: *Molitvenic*, *Strasnic*, *Triod*, *Ceaslov*, *Psaltire*, *Ca-
 tavasier*.

1	2	3	4
1	„Un ms. de <i>Cuvântări bisericești</i> din A. 1638 (acesta se află în po- sesia Șt. Moldovan)“	1	Măn. Prislop
2	„Un ms. de <i>Propovedanii</i> vechi, din A. 1676“	1	Valea Lupului
3	„ <i>Octoichu</i> , ms. din secolu alu 17- lea cu adausu de rugaciuni și ver- suri la sărbători și la nunți“	1	Ostrovul mare — Ostrovul Mic
4	„ <i>Propovedanie</i> , scrisă cu mîna, de la 1693 pînă la 1701“	1	Hățăgel
5	„ <i>Triod</i> , scris cu mîna de Popa Mi- hai din satulu Mezieșiu, la A, dela zidirea lumii 7231, era dela nasce- rea lui Hs. 1723“	1	Galați
6	„ <i>Cazanie</i> , scrisă cu mana de Popa Zacharie, de la Monastirea Mol- dovei, la Al. 1731“	1	Vaidei

1	2	3	4
7	„ <i>Moralis</i> , scris cu mîna de pe la începutul secolului trecut (XVIII — nn.) mai înainte de A. 1737“	1	Sereca
8	„ <i>Octoih</i> , manuscris“	1	Păclișa
9	„ <i>Osmoglasnic</i> , in 8, Ms. sub vîldica Io Inocenție, Anulu 1747, de Popa Ionu din Galda de Josu“	1	Păclișa
10	„ <i>Divanul Lumii</i> , Ms. de pe cel tipărit a lui Io Dimitrie Constantin Voevod, scrisu la A. 1756, fiindu egumenu Mănăstirii Prislop Varlaam Ieromonach, prin Ieromonach Efremia și fratele lui Mihail“.	1	Măn Prislop
11	„ <i>Praznicar</i> , scris cu mîna, dăruit bisericii la A. 1804 de Jupanu Muncanu Palu (?)“	1	Ciula Mare
12	„ <i>Praznicar</i> , adecă <i>Mineiu</i> , scris cu mîna, in 4, de Popa Solomon Rabai, Parochul Salașului de Sus, savîrșit la A. 1824, iulie 4“	1	Densuș
13	„ <i>Praznicariu</i> , scris cu mîna, între tipicul cu roșu“	1	Păclișa
14	„ <i>Praznicar</i> , scris cu mîna, de Popa Solomon Rabai din Selașul de Sus“	1	Poroși Pescera
15	„ <i>Liturghie și Molitvenic</i> , Ms., laolaltă, în care învățatura cu slove roșii e românește“	1	Măn. Prislop
16	„ <i>Minei</i> , scris cu mîna“	1	Subcetate
17	„ <i>Penticostariu</i> , scris cu mîna, pe Dumineci cu el împreunat și Strașnic și alte Rugaciuni; n-are începutu și finitu“	1	Vălioara
18	„ <i>Învățatură</i> “ ms., legată, in 4“ „Mai multe cuvîntări pastorale și Orații și ms. de studii și 2 fragm. de cărțile rupte“	1	Hațeg
20	„ <i>Cazanie</i> manuscrisă, începindu de(n) Dumineca vameșului și a farseului pana la sfîrșitul Cazaniei din 15 August“	1	Băița
21	„Un manuscrisu bulciugu la omeni morți“	1	Băița
22	„2 Ms. de Octoihu și alte rugaciuni și predicalii“	1	Galați

Catalogul atestă astfel în Țara Hațegului, în cele peste 78 de localități (sînt cazuri cînd o singură biserică aparținea la două și chiar trei sate) un număr de peste 270 cărți românești în 884 volume. Au fost identificate pe baza descrierii făcută de Șt. Moldovan și înregistrate conform descrierii *Bibliografiei românești vechi* nu număr de 191 tipărituri care totalizează 789 exemplare. Toate aceste cărți au fost văzute, cercetate și înregistrate amănunțit, Șt. Moldovan reproducînd, aievea unui bibliolog, cu o nemaiîntîlnită conștiinciozitate și exactitate, datele analitice ale foilor de titlu, formatul, paginația și starea de conservare a majorității exemplarelor. Restul de 57 tipărituri pe care — dată fiind foarte probabil starea defectuoasă de conservare la acea dată — Șt. Moldovan s-a aflat în imposibilitatea de-a le identifica-o, însumează 71 exemplare. Cercetările viitoare de teren vor dezvălui, fără îndoială, identitatea multora dintre ele.

Înregistrăm, de asemeni, prin intermediul *Catalogului* un număr de 25 manuscrise (cîteva sînt colligate) în cea mai mare parte a lor necunoscute. Merită, dintre ele, toată atenția acele *Cuvîntări bisericești*, de la 1638 (preluat de Șt. Moldovan de la Prislop), *Propovedaniile* copiate în 1676 (aflate la Ostrovul Mic) și între 1693—1701 (de la Hățăgel), *Triodul* copiat în Bihor de către Popa Mihai din Mizieș (ajuns în satul Galați) și *Cazania* scrisă de Popa Zaharia într-o mănăstire din Moldova la 1731 (găsit la Vaidei). Atenție cu totul aparte merită manuscrisul realizat în 1756 la Prislop, de către frații Efremia și Mihail după cartea lui Dimitrie Cantemir, *Divanul*, care reprezintă al doilea text de acest fel (după cel de la Ocna Sibiului¹¹) aflat pînă în prezent în Transilvania. Cu prilejul descoperirii lui, la 1857, Șt. Moldovan nota în *Catalog* că, aflîndu-l foarte umed și aproape putred, l-a dus împreună cu alte 20 de cărți „la Casa curatorului George Dragota din Prislop și s-au pus la el pe grindă ca să se usuce“ (p. 322).

CONTRIBUȚII LA BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ VECHIE. În anul 1959, într-o notă care însoțea comentariul cultural-istoric asupra *Listei* de cărți din Hațeg, L. Patachi dezvăluia identificarea în cuprinsul ei a unui număr de 32 cărți vechi — „27 în limba română, 4 în limba slavă și una în limba greacă“ — pe care le considera nesemnificate pînă la acea dată de *Bibliografia românească veche*¹².

Un an mai tîrziu, cercetătorul a publicat lista contribuțiilor în „Studii și Cercetări de Bibliologie“¹³, dezvăluind pentru bibliografia noastră veche următoarele cărți necunoscute:

1. Tipicul liturghiei, 1688
2. Apostol. Buzău, 1708
3. Strasnîc. București, 1726
4. Octoih, București, 1732
5. Psaltire, Rîmnic, 1736

¹¹ Mircea Avram, *Cartea românească manuscrisă* (la Biblioteca Astra). Sibiu, 1970, p. 7.

¹² Vezi articolul în „Mitropolia Ardealului“, IV, 1959, 7—8, p. 525.

¹³ Vezi *Supra*, nota 5.

6. Evanghelie. București, 1748
7. Scistvă, adică practica cum să săvîrșească preotul sau diaconul tainele bisericii. Rîmnic, 1749
8. Catavasier, Blaj, 1750
9. Liturghie. România, 1750
10. Ceaslov. Rîmnic, 1767
11. Ceaslov. Blaj, 1773
12. Catehism. Sibiu, 1774
13. Ceaslov. Blaj, 1774
14. Penticostar. București, 1783
15. Ceaslov. Blaj, 1788
16. Ceaslov. Sibiu, 1791
17. Psaltire. Rîmnic, 1792
18. Molitvenic, Blaj, 1793
19. Octoih. București, 1793
20. Molitvenic. Blaj, 1809
21. Teologia pastorală. Blaj, 1809
22. Didahiile singure. Buda, 1811
23. Ceaslov. Blaj, 1819
24. Praznicar, 1824
25. Psaltire, Sibiu, 1825
26. Psaltire. Sibiu, 1827

Acestor 26 de titluri, la sfîrșit, autorul le-a mai alăturat încă 5 cărți (4 în limba slavă, iar una în limba greacă) extrase din inventarul mănăstirii Prislop, considerîndu-le, de asemeni, necunoscute și transcriindu-le cu titlul următor:

1. Penticostar, 1534
2. Minei, 1538
3. Strasnic, 1566
4. Triod, 1590
5. Psaltire, 1690

În anul 1973, Daniela Poenaru a preluat și înregistrat întocmai, în cadrul volumului de *Contribuții la Bibliografia românească veche*¹⁴, toate cele 26 de titluri noi, relevate mai sus, evitînd ultimele 5 cărți „sîrbești“. Din dorința de-a clarifica de la bun început situația acestora din urmă redăm forma în care au fost înregistrate de Șt. Moldovan în Catalog, între „cărțile sîrbești“ de la Prislop:

1. „Penticostariu, tip. la A. 7044, sau la A. Dlui 1534“ (p. 324)
2. „Mineiu, tip. frumosu și Icone, la A. 7046 seu dela Hs. 1538“ (p. 323). Reprezintă Mineiul lui Bojidar Vocovič, tipărit la Veneția.
3. „Strasnicu, tip. la A. 1566“ (p. 324).

¹⁴ Daniela Poenaru, *Contribuții la Bibliografia românească veche*. Tirgoviște, 1973 (în continuare, abreviat: CBRV).

4. „Triodu tip. la A. 1590 și cucpăratu la A. 7111 sau A. Domini 1603“ (p. 323).
5. „Psaltire Grecească, în 12, rosa de șioreci pe la midilocu, din A. 1690“ (p. 324).

În forma în care ni se înfățișează nu le considerăm susceptibile de-a face parte din *Bibliografia românească veche*, rămânând să discutăm în continuare doar cele 26 de tipărituri redată mai sus. Fără a căuta greșeli lui Șt. Moldovan (care impresionează prin conștiinciozitatea și exactitatea cu care a lucrat în urmă cu mai bine de un veac neavînd la îndemînă vreo lucrare de referință, exceptînd, desigur, *Disertația* lui Vasile Popp) sau cercetătorului L. Patachi (a cărui merit incontestabil este că a identificat și dezvăluit titlurile noi) ne propunem, pe baza cercetării *Catalogului*, stabilirea, pe cît ne-a fost posibil cît mai exactă, a listei contribuțiilor la *Bibliografia românească veche*¹⁵. Socotim de cuviință să precizăm dinainte că rezultatele cercetării originalului diferă de cele obținute în urma cercetării *Listei-extras*. Unele din titlurile noi, dezvăluite de L. Patachi în cuprinsul Listei au fost găsite de noi și în cadrul *Catalogului*. Altele, în schimb, lipsesc. Dintre cele 26 cărți noi semnalate de L. Patachi citeva, cum vom vedea, erau cunoscute și înregistrate în cadrul *Bibliografiei românești vechi*. În fine, cercetarea noastră dezvăluie titluri noi, nesemnate în cuprinsul Listei. Toate aceste date noi, cu precădere contribuții de interes bibliografic național, le discutăm și prezentăm mai jos în ordine cronologică.

1. TIPICUL LITURGHIEI, 1688

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 7, nr. 103). Semnalează, fără alte amănunte, un exemplar într-o localitate nenumită. Contribuția a fost preluată întocmai de D. Poenaru, *CBRV*, p. 9. În cadrul *Catalogului*, Șt. Moldovan înregistrează identificarea exemplarului în localitatea Coroeni, în stare fragmentară (legat împreună cu o altă tipăritură) intitulîndu-l astfel: 1. Tipiculu Liturghiei, Utreniei și Vecerniei, cu Ectenii, fără portă și are în finitu: Kyriak Giser i Tipograf Vlto 7196“ (p. 76). Colligatul a fost identificat recent de noi la Biblioteca Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului (inv. 15) între cărțile provenite din Hațeg. Pe o filă albă, la început, Iacob Radu a scris că volumul a fost dus din satul Coroeni la Lugoj în anul 1907. Fragmentul la care ne referim se află legat la începutul volumului, alcătuindu-l 21 file, prezentînd formatul 8, blocul 17,3 × 13,3, iar oglinda textului 14×9,5 cm. Pe f. 21v, la sfîrșitul unei molitve, se află imprimat textul: „Kiriak: Giser i Tipograf. Vlto 7196“: Amănuntul ultim este edificator. Fragmentul aparține

¹⁵ Cele patru volume ale *Bibliografiei românești vechi*, le cităm, în continuare, abreviat astfel:

- BRV I* = Ioan Bianu, Nerva Hodoș, *Bibliografia românească veche (1508—1830)*, tom. I (1508—1716, București, 1903).
- BRV II* = Ioan Bianu, Nerva Hodoș, *Bibliografia românească veche (1508—1830)*, tom. II, 1716—1808, București, 1910.
- BRV III* = Ion Bianu, Nerva Hodoș, Dan Simionescu, *Bibliografia românească veche (1508—1830)*, tom. III, 1809—1830, București, 1936.
- BRV IV* = Ioan Bianu, Dan Simionescu, *Bibliografia românească veche (1508—1830)*, tom. IV, Adăogiri și Îndreptări, București, 1944.

unui exemplar al tipăriturii *Rinduiala diaconstevelor*, apărută la Bălgrad (Alba Iulia) în 1687 — carte pe care o găsim înregistrată în primul volum al *BRV* (p. 280). Prin urmare, contribuția cu titlul de mai sus trebuie anulată.

2. PSALTIRE SÎRBEASCĂ. BUZĂU, 1702

Cartea n-a fost înregistrată pînă în prezent în *BRV* și nici n-a fost identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei. Catalogul lui Șt. Moldovan înregistrează la 1857 un exemplar în localitatea Tuștea, în felul următor: „Psaltire sîrbească tip. prin oserdia și nevointia a iubit, de ostenele Mitrofan Epplu de Buzeu, în A, 1702” (p. 345). *BRV* a înregistrat pînă acum doar o *Psaltire* imprimată la Buzău în 1703, cu blagoslovenia mitropolitului Teodosie ((*BRV* IV, p. 29).

3. APOSTOL. BUZĂU, 1706

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 2 nr. 19). Menționează, fără alte date, existența unui exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată și înregistrată întocmai de D. Poenaru, *CBRV*, p. 13, dar nu și de către Gazbriel Cocora, care în volumul său, *Tipar și cărțurari* (Buc., 1977, p. 30), dînd lista cărților imprimate la Buzău, înscrie doar un *Apostol* apărut în anul 1704 (preluat din *BRV*, 144).

În Catalogul din 1857 nu se află înregistrată această carte.

4. CATAVASIER. ROMÂNIA, 1725

Cartea n-a fost înregistrată pînă în prezent în cadrul *BRV* și nici identificată de L. Patachi în cadrul Listei.

În Catalog a fost înregistrată astfel: „Catavasieriu, în 12, tiparitu în Romania la A. 1725, fara porta” (p. 172). Exemplarul, semnalat în localitatea Matiești, era lipsit de foaia de titlu și avea formatul 12. Nu credem ca Șt. Moldovan să fi prezentat un exemplar din *Catavasierul* apărut la București în 1724 deoarece acesta are formatul 8 (*BRV*, II, p. 22).

5. STRASNIC. BUCUREȘTI, 1726

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 5, nr. 69). Menționează, indicînd drept an de apariție „de la zidirea lumii” 7234, două exemplare în două localități nenumite.

Contribuția a fost preluată întocmai de D. Poenaru, *CRRV*, p. 17.

Catalogul nu a înregistrat această carte.

6. OCTOIH. BUCUREȘTI, 1732

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 5, nr. 80). Menționează, fără alte date, un număr de 5 exemplare în tot atîtea localități nenumite.

Contribuția a fost preluată și înregistrată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 20. În Catalog, Șt. Moldovan a înregistrat această carte o singură dată (în localitatea Pesceana Mare), în felul următor: „Octoichu tiparitu în Bucuresci la An. dela facerea lumii 7240 și dela Christosu 1732, subu Io Const. Nicol. Voyvod, cu cheltuiala prea S. Metropolitu Chyr Daniil” (p. 222). Căutînd acest titlu în *BRV*, îl găsim înregistrat sub forma: *Octoih*, București, 1731, în cadrul descrierii atrăgîndu-se atenția că datele apariției, de pe foaia de titlu, sînt greșite, anul real fiind socotit cel înscris la sfîrșitul cărții: 1731 (*BRV*, II, p. 41). Avînd de-a face, prin urmare, cu o carte cunoscută, contribuția trebuie exclusă pe viitor.

7. PSALTIRE. RÎMNIC, 1736

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 100). Menționează, fără alte date, un exemplar într-o localitate nenumită. Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 20.

Catalogul înregistrează cartea o singură dată, în localitatea Pesceana Mare, cu titlul următor: „Psaltirea tipărită în Rîmnicu la A. 1736, cu cheltuiala sfinției sale Parentelui Chir Climent, în 8” (p. 222).

8. CEASLOV. RÎMNIC, 1742—43

Cartea n-a fost înregistrată de *BRV* și nici n-a fost identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei.

În catalog a fost înscris un exemplar în localitatea Baru Mare, în felul următor: „Ceaslovu tiparitu în Rîmnic, la Al. dela zidirea lumii 7250, întru a 2-a Dnie alu Io Mihaiu Racoviția Voevod, cu blegaslovenia prea S. Mitropolit Kyr Neofit și cu tota cheltuiala a tipografiei de nou a sfinții sale de Ddieu iubit. Kyr Climent, Epplu Rîmnicului” (p. 13). A doua domnie a lui Mihai Racovița a avut loc între 1741 și 1744. Cartea nu poate să fie *Ceaslovul* de la Rîmnic din 1745 deoarece acesta a apărut sub Constantin Mavrocordat. De altfel, Șt. Moldovan semnalează din cartea ultimă un număr de două exemplare la Ostrovel și Prislop.

9. EVANGHELIE. BUCUREȘTI, 1748

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 1, nr. 4). Menționează amănuntul că anul de apariție „de la zidirea lumii” este 7258. Exemplarul este semnalat într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 33.

În Catalog nu se află înregistrată această carte. Ea nici nu există, deoarece amănuntul relevat mai sus, adică anul apariției, socotit „de la zidirea lumii” 7258, indică (minus 5508) mai degrabă decât 1748, anul de la Hs. 1750, fiind vorba așadar despre *Evangelie* de la București, din 1750 (*BRV* II, p. 113) a cărei foaie de titlu prezintă pe verso aceleași stemă, inițiale și versuri ca și *Cazania* de la Rîmnic, din 1748. Prin urmare, contribuția cu titlul de mai sus trebuie exclusă din cadrul bibliografiilor viitoare.

10. SCISTVA ... RÎMNIC, 1749

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 102), semnalind un exemplar într-o localitate nenumită. Indica următorul titlu: „Soistva, adică practica cum să săvîrșească preotul sau diaconul tainele bisericii”.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CRRV*, p. 34.

În Catalog cartea o găsim înregistrată astfel: „Șcistva, adeca Preotiea, în ce chipu are Preotulu și Diaconulu se sevirseasca Tainele Bisericesci și cum trebuie să se gasteasca mai nainte spre lucrarea stelor mai ales spre Ddiesca Liturghie și cumu se faca la intemplanile cele grabnice care suntu forte grele și ne pricepute, acum întiiu tiparitu în Dilele luminatului Dnu Io Grigorie Gyca Voevod, cu blagoslovenia și cheltuiala S. sale iubit. Ddieu Kyr Grigorie Epplu Rîmnicului, în S. Episcopie a Rîmnicului la A. dela nascerea lui IIs. 1749 c (p. 349) cartea se afla calligată cu o *Liturghie*, Tirgoviște, 1713, în biserica localităților Uricani — Hubiceni. Descrierea amănunțită de mai sus ne-a prilejuit identificarea cărții, Șt. Moldovan transcriind întocmai textul foi de titlu a cărții *Preoția*, Rîmnic, 1749, înregistrată în *BRV* II, p. 110. Prin urmare, contribuția cu titlul de mai sus, trebuie anulată.

11. *CATAVASIER. BLAJ, 1750*

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 93). Menționează, fără alte date, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 38.

Catalogul înscrie un exemplar în localitatea Tuștea, cu titlul următor: „Catavasieriu, in Blasiu, la A. 1750, n-are Porta, in 8” (p. 344). Trebuie să avem în vedere un exemplar avînd formatul 8.

12. *LITURGHIE. ROMÂNIA, 1750*

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 2, nr. 13). Menționează, fără alte date, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru sub forma: *Liturghie*, Rîmnic, 1750, semnalînd un alt exemplar la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj-Napoca (*CBRV*, p. 38).

În Catalog nu se află înregistrată această carte.

13. *CEASLOV. BLAJ, 1766*

Cartea n-a fost înregistrată în cadrul *BRV* și nici nu a fost înregistrată de Patachi în cuprinsul Listei.

În Catalog a fost înregistrată astfel: „Ciaslovu, tipariu in Blasiu la anu 1766, deslegatu și fara porta” (p. 206). Exemplarul, semnalat în localitatea Poroși-Pescera, era degradat și lipsit de foaia de titlu.

14. *CEASLOV. RÎMNIC, 1767*

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 89), menționînd, deodată cu amănuntul că datarea „de la zidirea lumii” este 7275, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 50.

Completăm după Catalog descrierea cărții cu următoarele date: „CEASLOVU tipărit în a 2-a domnie a P. Luminat. Domn Io Scarlat Gregorie Ghica Voivodu, cu blagoslovenia și cheltuiala a P.S. Sale de Ddieu iubitu kir Parthenie, Eppplu Rîmnicului, in S. Eppie a Rimnicului, la A. 7275—1767” (p. 357). Exemplarul descris este menționat în localitatea Uric.

15. *TRIOD ȘI STRASNIC. BLAJ, 1771*

Colligatul cu titlul de mai sus n-a fost identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei. În Catalog este înscris astfel: „Triodu cu Strasnicul laolaltă legatu, tip, in Blasiu la A. 1771” (p. 322). Exemplarul este atestat în biblioteca mănăstirii Prislop. *BRV* a înregistrat pînă în prezent doar *Triodul* imprimat la Blaj în 1771 (*BRV* IV, p. 89).

16. *CEASLOV, BLAJ, 1773*

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 86), menționînd, fără alte amănunte, două exemplare în două localități nenumite.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 55.

Catalogul completează cele cunoscute cu următoarele date: Cele două exemplare au fost înregistrate în localitățile Balomir și Fărcădinul de Sus. Exemplarul de la Balomir este înscris cu titlul: „Ciaslovu, a patra ora tiparitu, Blasiu, la A. 1773” (p. 28), iar cel de la Fărcădin, sub forma: „Ciaslovu, tiparitu in Blasiu, la A. 1773”

(p. 109). Cartea reprezintă, așadar, ediția a IV-a a *Ceaslovului* de la Blaj. A fost precedat de edițiile din 1751 (BRV IV, p. 70), 1753 (BRV IV, p. 72), 1766 (BRV II, p. 170) și urmat de ediția a V-a, din 1778 (BRV II, p. 225).

17. CATEHISM. SIBIU, 1774 (L. ROM. ȘI GERM.)

Identificat de L. Patachi în cuprinsul, Listei (p. 7, nr. 108). Menționează, fără alte amănunte, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, CBRV, p. 57.

În catalog nu se află înregistrată această carte.

18. CEASLOV. BLAJ, 1774

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 86). Amintește un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, CBRV, p. 57.

Catalogul înscrie cartea astfel: „Cialovu, tiparitu în Blasiu la A. 1774“ (p. 66), atestând un exemplar în localitatea Clopotiva. Ținând seama de cele prezentate cu privire la *Ceaslovul* apărut la Blaj în 1773, apariția acestei cărți în 1774 trebuie pentru moment privită cu îndoială, deoarece s-a văzut clar că după ediția a IV-a din 1773, a apărut ediția a V-a, din 1778. Până la descoperirea exemplarului cu data 1774, semnalat de Șt. Moldovan în localitatea Clopotiva, opinăm să credem că această carte s-ar putea să fi aparținut ediției din 1773.

19. CATAVASIER. BLAJ, 1779

Cartea n-a fost înregistrată de BRV și nici identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei.

Catalogul înregistrează un exemplar în localitatea Sereca, în felul următor: „Catavasieriu, tiparitu în S. Mitropolie, în Blasiu, A. dela mant. lumii 1779“ (p. 299).

20. PENTICOSTAR. BUCUREȘTI, 1783

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 5, nr. 73). Menționează, deodată cu amănuntul (de o importanță deosebită după cum vom vedea) că tipărirea a fost datată „de la zidirea lumii“: 7291, un exemplar într-o localitate numită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, CBRV, p. 64.

În Ctalog cartea a fost înregistrată astfel: „Penicostariu, tiparitu în tipografia santei Metropolii în Bucuresci, la A. dela zidirea lumei 7291, cu Blagoslovenia și tota cheltuiala prea sfințitului Mitropolitu alu Ungrovalachiei Chyriu Chyr Grigorie“ (p. 273). Descrierea amănunțită de mai sus ne-a prilejuit identificarea tipăriturii, Șt. Moldovan transcriind întocmai textul foi de titlu a cărții: *Penticostar*, București, 1782, înregistrată de BRV, II, p. 275, unde se arată că din această carte sînt și exemplare cu data: 7291. Prin urmare, contribuția cu titlul de mai sus trebuie anulată.

21. CEASLOV. BLAJ, 1788

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 86). Semnalează, fără alte amănunte, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, CBRV, p. 80.

Catalogul înregistrează această tipăritură astfel: „Ciaslovu, tip. în Blasiu, la A. 1788, fara Porta“ (p. 150), menționînd exemplarul păstrat în localitatea Livadia de Cimp.

22. CEASLOV. SIBIU, 1791

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 90). Menționează, fără alte date, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 93.

Catalogul nu înregistrează această carte.

23. PSALTIRE. RÎMNIC, 1792

Identificată de L. Patachi în cadrul Listei (p. 6, nr. 100). Menționează, fără alte date, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 93.

În Catalog este înscrisă astfel: „Psaltire, tip. în Rîmnicu, sub Io Michailu Constantin Șutiulu Voevod, cu blagoslovenia și tota cheltuiala pre S. sale iubit. Ddieu Kyr Nectarie Epplu Rimnicului, la A. mant. 1792“ (p. 350). *BRV* a înregistrat pînă acum, pe baza unui exemplar lipsit de foaia de titlu, păstrat la Biblioteca Academiei, o *Psaltire* apărută la Rîmnic în (1793) (*BRV* IV, p. 109).

24. MOLITVENIC. BLAJ, 1793

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 4, nr. 47). Menționează, fără alte date, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 93.

Caalogul nu înregistrează această carte.

25. OCTOIH. BUCUREȘTI, 1793

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 5, nr. 80). Semnalează, fără alte amănunte, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 93.

Catalogul nu înregistrează această carte.

26. OCTOIH. BLAJ, 1801

Cartea n-a fost înscrisă în *BRV* și nici nu a fost identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei.

În Catalog a fost înscrisă astfel: „Octoichu, tip. în Blasiu la A. 1801“ (p. 57). Semnalează un exemplar în localitatea Ciula Mare.

27. CEASLOV. BLAJ, 1809

Cartea n-a fost înscrisă în *BRV* și nici nu a fost identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei.

Catalogul înscrie două exemplare, în localitățile Sălașul de Jos și Uricani — Hubiceni, în felul următor: „Ciaslovu tiparitu în Blasiu, la A. 1809, în 8“ (p. 274) și „Ciaslovu, tip. în Blasiu, la A. 1809 (p. 350). Trebuie căutată, așadar, o carte avînd formatul 8. *BRV* a semnalat anterior (după V. Popp) un *Ceaslov*, Blaj, 1808 (*BRV*, II, p. 526).

28. MOLITVENIC. BLAJ, 1809

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 4, nr. 48). Menționează, fără alte amănunte, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 107.

Catalogul înscrie cartea identic: „Molitvenicu, tip. în Blasiu, la A. 1809“ (p. 230), înregistrînd exemplarul în localitatea Petros.

29. *TEOLOGIE PASTORALĂ. BLAJ, 1809*

Carte identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 7, nr. 114). Semnalează un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 108.

Catalogul înregistrează un număr de 3 exemplare în localitățile: Ostrovul Mare — Mic, Pesceana Mare și Hațeg, Titlul cărții a fost înregistrat de Șt. Moldovan astfel: „Pastoralu, tiparitu în Blasiu, la A. 1809” (p. 195); „Pastoralu, tipărit în Blasiu, la A. 1809, în 4” (p. 222) și „Pastorais, tip. în Blasiu, la A. 1809” (p. 378). Trebuie avută în vedere, prin urmare, o carte având formatul 4.

30. *DIDAHILE SINGURE. BUDA, 1811*

Carte identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 3, nr. 32). Menționează două exemplare în două localități nenumite.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 113.

Catalogul nu înregistrează acest titlu.

31. *CEASLOV. BLAJ, 1819*

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 86). Semnalează, fără alte date, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 126.

Catalogul nu înregistrează această carte.

32. *PRAZNICAR. 1824*

Identificat de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 7, nr. 106). Semnalează, fără alte amănunte, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 136—137.

Catalogul nu a înregistrat această carte.

33. *PSALTIRE. SIBIU, 1825*

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 101). Menționează, fără alte date, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția a fost preluată de D. Poenaru, *CBRV*, p. 140.

Catalogul indică un exemplar în localitatea Balomir, cu titlul: „Psaltirea, tiparitu în Sabiiu, la A. 1825” (p. 28). Cu prilejul cercetărilor noastre de teren, întreprinse în Bihor, în luna februarie 1979, am identificat un exemplar complet al acestei cărți atestată doar documentar pînă acum, în localitatea Așeu (colecția Petru Bodeu).

34. *PSALTIRE. SIBIU, 1827*

Identificată de L. Patachi în cuprinsul Listei (p. 6, nr. 101). Semnalează, fără alte amănunte, un exemplar într-o localitate nenumită.

Contribuția nu a fost semnalată de D. Poenaru în *CBRV*, unde descrie un exemplar identificat la Biblioteca Centrală de Stat a R. S. România, Secția carte rară, Cota CVR 1324 A (p. 152—154).

Catalogul a înregistrat un exemplar în localitatea Poroși-Pescera (p. 206).

În lumina celor prezentate mai sus, cercetare comparată bazată pe confruntarea Listei-extras, trimisă lui T. Cipariu, cu documentul original,

recent descoperit, în stadiul actual al cercetărilor, pînă la verificarea datelor pe teren, pot fi considerate *contribuții la Bibliografia românească veche* (ca adăugiri sau îndreptări) următoarele titluri de cărți:

Nr. crt.	Cartea	Contribuție atestată de:
1.	<i>Psaltire sirbească</i> . Buzău, 1702.	Catalog
2.	<i>Apostol</i> . Buzău, 1706	Listă
3.	<i>Catavasier</i> . România, 1725	Catalog
4.	<i>Strasnic</i> . București, 1726	Listă
5.	<i>Psaltire</i> . Rîmnic, 1736	Listă și Catalog
6.	<i>Ceaslov</i> . Rîmnic, 1742—43	Catalog
7.	<i>Catavasier</i> . Blaj, 1750	Listă și Catalog
8.	<i>Liturghie</i> . România, 1750 (Rîmnic)	Listă
9.	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1766	Catalog
10.	<i>Ceaslov</i> . Rîmnic, 1767	Listă și Catalog
11.	<i>Triod și Strasnic</i> . Blaj, 1771	Catalog
12.	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1773	Listă și Catalog
13.	<i>Catehism</i> . Sibiu, 1773	Listă
14.	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1774 (?)	Listă și Catalog
15.	<i>Catavasier</i> . Blaj, 1779	Catalog
16.	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1788	Listă și Catalog
17.	<i>Ceaslov</i> . Sibiu, 1791	Listă
18.	<i>Psaltire</i> . Rîmnic, 1792	Listă și Catalog
19.	<i>Molitvenic</i> . Blaj, 1793	Listă
20.	<i>Octoih</i> . București, 1793	Listă
21.	<i>Octoih</i> . Blaj, 1801	Catalog
22.	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1809	Catalog
23.	<i>Molitvenic</i> ., Blaj, 1809	Listă și Catalog
24.	<i>Teologie pastorală</i> . Blaj, 1809	Listă și Catalog
25.	<i>Didahiile singure</i> . Buda, 1811	Listă
26.	<i>Ceaslov</i> . Blaj, 1819	Listă
27.	<i>Praznicar</i> . 1824	Listă
28.	<i>Psaltire</i> . Sibiu, 1825	Listă și Catalog
29.	<i>Psaltire</i> . Sibiu, 1827	Listă și Catalog

FLORIAN DUDAȘ

DES LIVRES ROUMAINS ANCIENS DE TARA HAȚEGULUI
À LA LUMIÈRE DU CATALOGUE DE ȘTEFAN MOLDOVAN

(1857)

(Résumé)

L'auteur a découvert les extraits des inventaires des églises gréco catholiques du Pays de Hațeg réalisés en 1857. Sur leur base, Ștefan Moldovan a mis à la disposition de Timotei Cipariu une liste avec les livres roumains anciens gardés dans le Pays de Hațeg. Le document découvert comprend des données plus complètes que les listes envoyées à Cipariu.

Cette chose a permis la réalisation de nouvelles contributions à „Bibliografia veche românească”.